

Rekommendationer för en strategi för en ökad flexibilitet i elsystemet

Forum för smarta elnät har tillsatt en arbetsgrupp som har till uppgift att ta fram en "strategi för en ökad flexibilitet i elsystemet genom smarta elnät" och som syftar till att:

1. stimulera berörda aktörer att aktivt bidra till en ökad flexibilitet i elsystemet genom smarta elnät inklusive lagring
2. skapa goda förutsättningar för aktiva elkunder
3. undanröja hinder för implementering av smarta elnät
4. smarta elnät bidrar till robusthet och effektivitet i elsystemet.

Viktiga frågeställningar i arbetet är att identifiera befintliga och önskvärda affärsmodeller som underlättar en större flexibilitet i elsystemet samt ett ökat utbud och ökad användning av tjänster inom området.

Arbetsgruppen ska i ett första steg förslå mål och delmål som kan nås på kort respektive lång sikt och i ett andra steg föreslå aktiviteter. Elkundernas behov ska vara utgångspunkt för arbetet i gruppen.

Arbetsgruppen har gått igenom de hinder, möjligheter och drivkrafter som identifierats i tidigare arbeten; Planera för effekt¹, Åtgärder för ökad efterfrågefleksibilitet i det svenska elsystemet² samt Energikommissionens betänkande Kraftsamling för framtidens energi³.

Nedan finns en sammanfattande bild av arbetsgruppens 21 förslag till rekommendationer. Rekommendationerna har främst arbetats fram utifrån en workshop den 22 mars samt en workshop som genomfördes den 6 april. I de fall då arbetsgruppens rekommendationer överlappar med pågående arbete så har vi nämnt det eller i vissa fall föreslagit utökningar. Detta berör till exempel Energimarknadsinspektionens rekommendationer från flexibilitetsrapporten.

Energimarknadsinspektionen lämnade i januari 2017 förslag till åtgärder för ökad kundflexibilitet. Uppdraget var en del i uppföljningen av den handlingsplan som Samordningsrådet för smarta elnät tog fram. Forum för smarta elnät har ett uppdrag att följa handlingsplanen.

I tabellen anges fem huvudområden under vilka totalt 21 rekommendationer anges. Huvudområdena är:

1. Ge förutsättningar för nya affärsmodeller för flexibla tjänster
2. Utveckla marknaden för systemtjänster
3. Åtgärder avseende IT-säkerhet och integritet
4. Information och kunskapshöjande åtgärder samt
5. Övrigt

¹ SOU 2014:84

² Ei R 2016:15

³ SOU 2017:2

Ge förutsättningar för nya affärsmodeller för flexibla tjänster

1. Se över balansansvarsrollen för aggregatorstjänster. Underlätta aggregering och tydliggör aggregatorrollens balansansvar. Utredningen bör innehålla förslag med olika modeller för balansansvar och konsekvenserna av dessa vid aggregering.

2. Skapa ekonomiska incitament för efterfrågefleksibilitet genom tydligare prissignaler genom dynamiska nättariffer. Se Ei:s åtgärdsförslag i rapporten "Åtgärder för ökad efterfrågefleksibilitet i det svenska elsystemet" - incitamentsstudien, bemyndigande till Ei att utforma föreskrifter om nättariffernas utformning, tillåt stegvis införande av nya tariffer och tillåta pilotprojekt avseende tariffer.

3. Mätarfunktionalitet

För att kunna utveckla mer flexibla el och nätpriser behöver mätarfunktionaliteter som timvis mätning, som stödjer även 15 min avläsning, finnas på plats.

4. Säkerställ enklare dataåtkomst genom att nationell datahubb etableras samt funktionalitets krav rörande öppet, standardiserat gränssnitt för elmätare.

5. Se över beskattningsmodellen för energilager och möjligheten för progressiva skatter (t ex elskatt samt moms)

6. Förtydliga roller och ansvar vad avser flexibilitet genom lager, laststyrning, aggregering och avkopplingsbar el i en elhandlarcentriskmodell

7. Utred och föreslå incitament för nätbolagen att upphandla flexibilitetstjänster. Följande delar bör ingå i utredningen:

- Se över intäktregleringens fokus på Capex
- Ge nätbolagen möjlighet till riskavlyft för investeringar i oprövad teknik

8. Utred förutsättningarna för ett flexiblare regelverk (s k policylabs etc); t ex inför testbäddar/piloter där ny teknik och nya affärsmodeller kan testas.

- Ge myndigheterna utökade befogenheter att göra undantag i regelverk
- Ge myndigheterna utökade befogenheter att göra undantag i regelverk

Utveckla marknaden för systemtjänster

9. Möjliggör att reservmarknaderna är öppna för nya typer av resurser genom att göra regelverket teknikneutralt. Utvidga Ei:s åtgärdsförslag från rapporten "Åtgärder för ökad efterfrågefleksibilitet i det svenska elsystemet.

Uppdraget bör utvidgas till att även omfatta hur lager, nya produktionsresurser och fjärrvärme kan främjas

10. Utred hur hanteringen av obalanser kan hanteras så att det främjar flexibilitet, t ex genom att se över prissättningen för obalanser

11. Utred publicering av priser på reglerkraftsmarknaden i realtid

12. Utreda behov/möjlighet att införa nya marknader för systemtjänster

Åtgärder avseende IT-säkerhet och integritet

13. Initiera kunskapshöjande åtgärder för IT-säkerhet via kunskapsplattformen.

Digitalisering gör att systemet blir sårbart. Viktigt att sprida information och kunskap om hur IT säkerheten kan förbättras och IT säkerhetens framtida påverkan på leveranssäkerheten.

Ta fram och sprid goda exempel.

14. Utred hur kundens integritet skyddas i samband med den ökade mängden genererad och tillgänglig data

Information och kunskapshöjande åtgärder

15. Arbeta långsiktigt med normförändrande åtgärder inom energianvändning.

Utöka Ei:s nationella utbildnings- och informationskampanjen så att den också hanterar lager och mikroproduktion. Säkerställ att informationskampanjen också tar hänsyn till andra än ekonomiska drivkrafter och synliggöra samhällsnyttan.

Övriga åtgärder

16. Utred nya former för ökat samarbete mellan nätägarna och stamnätsoperatören

17. Nätreglering; utred och föreslå incitament för service och underhåll av befintlig utrustning

18. Utred hur incitament till större samspel mellan el och andra energibärare kan öka flexibiliteten i elsystemet

19. Forumet stödjer Ei:s åtgärdsförslag i rapporten "Åtgärder för ökad efterfrågefleksibilitet i det svenska elsystemet": Utreda om ersättning för nätnytta även kan ges till andra aktörer än producenter såsom förbrukningsanläggningar.

20. Skapa förutsättningar för och beskriv nyttorna med lokala energisystem.

- Öppna för piloter med lokala energisystem
- Utred hur drift och ägande av små lokalnät kan hanteras

Tydliga regelverk för lokala energisystem

21. Att genomföra en analys av hur mycket flexibilitet som kommer att behövas i framtiden samt att förstå hur behovet ser ut över ett år, med utgångspunkt i Energiöverenskommelsens betänkande.